

การศึกษาไทยในยุคโควิด-19 : ความล้มเหลวหรือยุคใหม่ของการศึกษา

กรกมล โดดส์¹

ปราณี อัสวภูษิตกุล²

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอเกี่ยวกับผลกระทบด้านการศึกษาในยุคที่เกิดการระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 การปรับเปลี่ยนรูปแบบของการศึกษา ไม่ว่าจะเป็น สหรัฐอเมริกา แคนาดา เกาหลีใต้ ยูเครน และประเทศไทย การวิเคราะห์ข้อดีและข้อเสียของการเรียนออนไลน์ รวมไปถึงการเข้ามามีบทบาทของห้องสมุดและบรรณารักษ์ที่สามารถช่วยเหลือด้านการศึกษาได้อย่างไรบ้างในยุค COVID-19 พร้อมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์สำหรับสถาบันการศึกษาที่สามารถนำไปปรับปรุงและต่อยอดได้

คำสำคัญ : โควิด-19 การเรียนการสอนออนไลน์ การเรียนทางไกล

¹ นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

อีเมล : Kornkamon.dod@dome.tu.ac.th

² อาจารย์ประจำสาขาบรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อีเมล pra@tu.ac.th

Thai Education in the Covid-19 Era: Failure or a New Era of Education

Kornkamol dodsu¹

Pranee Asvapoositkul²

Abstract

This article presents the impact of education in the era of the COVID-19 pandemic. Reforming education formats, including the United States, Canada, South Korea, Ukraine and Thailand. An analysis of the advantages and disadvantages of online learning. Including the role of libraries and librarians in how they can help education during the COVID-19 era, along with suggestions about online teaching for educational institutions that can be used to can be improved

Keywords: COVID-19, online learning, distance learning

¹ Undergraduate student, Library and Information Science Program, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

² Associate Professor, Library and Information Science, Faculty of Liberal Arts, Thammasat University

บทนำ

เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 (Coronavirus Disease 2019) โรคใหม่ที่ได้มีการแพร่ระบาดไปทั่วโลกไม่เว้นแม้กระทั่งประเทศไทย ส่งผลให้รัฐบาลได้มีการประชุม มาตรการการรับมือเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ซึ่งหนึ่งในมาตรการที่รัฐบาลได้ ประกาศนำมาใช้ภายใต้สถานการณ์ภาวะฉุกเฉินเช่นนี้ คือ การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) นำไปสู่การปิดประเทศ ปิดจังหวัด ปิดสถานที่ท่องเที่ยว รวมไปถึงการประกาศปิด สถาบันการศึกษาเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2563 ในเวลาต่อมา

ผลจากการสั่งปิดสถาบันการศึกษาทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน แต่เดิม ที่มีการเรียนการสอนแบบต่อหน้า พบปะกันในห้องเรียน ก็กลายเป็นการเรียนการสอนในรูปแบบ ออนไลน์แทน มีการใช้แพลตฟอร์มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น Zoom, Google Classroom, MS Team และอื่นๆ อีกมากมายที่ไม่ได้กล่าวถึงเป็นพื้นที่ในการพบปะ พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านทางอุปกรณ์ อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นวิธีแก้ปัญหาที่ดีสำหรับระบบการศึกษาในปัจจุบัน เพราะสะดวก ในการเข้าถึงและยังได้เว้นระยะห่างทางสังคม ลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 อย่างไรก็ตาม การเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ก็ส่งผลให้นักเรียนและนักศึกษาอีกจำนวนมากในประเทศ ไทยได้รับผลกระทบอย่างมหาศาลด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการปรับเปลี่ยนรูปแบบ การเรียนการสอนอย่างกะทันหัน หรือความไม่พร้อมในการเรียนออนไลน์ อาทิเช่น การขาดแคลน อุปกรณ์ที่ใช้สำหรับการศึกษา การจำกัดสถานที่เรียนของนักเรียนและนักศึกษาบางคน ความ ไม่เสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ต และปัญหาอื่น ๆ อีกมากมายที่ยังไม่ได้กล่าวถึง

ข้อดีและข้อเสียเหล่านี้จะกลายเป็นประเด็นสำคัญที่นำไปสู่การพัฒนาปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียน ออนไลน์ให้มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น และวิกฤตในครั้งนี้จะกลายเป็นความล้มเหลวครั้งใหญ่ของ ระบบการศึกษาไทยหรืออาจจะเป็นยุคใหม่ของการศึกษาไทยที่ตอบโจทย์ต่อการเรียนการสอนมากขึ้น

การศึกษาในยุค COVID-19

ในยุคที่มีการระบาดใหญ่ของเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้โลกของเราเกิดการเปลี่ยนแปลงหลายอย่างรูปแบบของการศึกษาก็เป็นหนึ่งในสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ในยุคนี้ โรงเรียนและมหาวิทยาลัยในหลายๆประเทศต่างคิดหาวิธีการที่จะทำให้การเรียนการสอนสามารถดำเนินการต่อไปได้ท่ามกลางการปิดตัวของสถาบันการศึกษาในระหว่างที่ยังมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสอยู่ การศึกษาออนไลน์หรือ e-learning กลายเป็นรูปแบบของการศึกษาหนึ่งที่ถูกนำมาใช้สำหรับการเรียนการสอนในยุคนี้ ได้มีการให้คำนิยามของ electronic learning (e-learning) ไว้ว่า เป็นการศึกษาทางไกลรูปแบบหนึ่งซึ่งผู้เรียนไม่จำเป็นต้องไปยังสถานศึกษาด้วยตนเอง สามารถเรียนได้ตามช่วงเวลาที่เหมาะสม เรียนได้ตามความถนัด และความสนใจ แต่ต้องอาศัยเรียกเนื้อหาสาระ แบบฝึกหัด ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถโต้ตอบกับผู้สอน แลกเปลี่ยนความรู้ หรือแนวคิดกับผู้เรียนจากสถานที่อื่นผ่านระบบเครือข่าย รวมทั้งมีระบบการวัดและประเมินผลเพื่อให้ได้คุณภาพและมาตรฐานตามที่สถาบันหรือหน่วยจัดการศึกษากำหนด (Dictionary of educational terminology Royal Institute Edition, 2010)

นอกจากนี้การเรียนการสอนแบบออนไลน์ยังมีความหมายอื่นอีก เช่น การเรียนการสอนออนไลน์ หมายถึง การศึกษาเรียนรู้ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรืออินทราเน็ตโดยที่ เนื้อหาของบทเรียน ประกอบด้วย ข้อความ รูปภาพ เสียง วิดีโอ และมัลติมีเดียอื่น ๆ จะถูกส่งไปยังผู้เรียนผ่าน Web Browser โดยที่ทั้งตัวผู้เรียนและผู้สอน สามารถติดต่อหรือปรึกษา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันได้โดยสามารถทำได้เช่นเดียวกับการเรียนในชั้นเรียนปกติ ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องมีการอาศัยเครื่องมือเข้ามาช่วย ในการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัย เช่น e-mail, web-board, chat, social network เป็นต้น ซึ่งจะประกอบด้วย ความเหมาะสมของรูปแบบการเรียนการสอน ข้อจำกัดการเรียนรู้เพิ่มเติม ความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้อง ประสิทธิภาพของสื่อและระบบ และคุณภาพและประสบการณ์ของผู้สอน (Laohacharasang, 2002)

จากคำนิยามเห็นได้ว่า ด้วยเพราะรูปแบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์ หรือ e-learning นั้นมีลักษณะเด่นที่สามารถเรียนที่ไหนก็ได้ ตอนไหนก็ได้ ตามความสะดวก เป็นรูปแบบของการศึกษาที่ผู้เรียนไม่จำเป็นต้องไปถึงสถานศึกษาก็สามารถเรียนได้ ซึ่งตอบโจทย์กับยุคสมัยนี้ที่มีการปิด

สถาบันการศึกษา เว้นระยะห่างทางสังคม เพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 แม้ว่าแพลตฟอร์มการศึกษาแบบดิจิทัลจะไม่ใช่วิธีใหม่ แต่อีกไม่กี่ปีข้างหน้าอาจจะได้เห็นการเติบโตของเทคโนโลยีการเรียนรู้เสมือนจริงหลายอย่างที่จะช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ต่อไปได้ (Garg, 2020, p. 4) ทำให้โรงเรียนและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ทั่วโลกนำรูปแบบการศึกษานี้มาใช้ในการเรียนการสอนแทนรูปแบบเดิมที่เป็นการเรียนแบบพบกันในห้องเรียน

การเรียนการสอนในต่างประเทศ

โรงเรียนและมหาวิทยาลัยทั่วโลกต่างได้รับผลกระทบจากเชื้อไวรัส COVID-19 จึงมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนและนักศึกษาสามารถเรียนรู้ต่อไปได้ภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ ของวิกฤตในครั้งนี้ เช่น

สหรัฐอเมริกา

หลังจากที่มีการประกาศปิดสถาบันการศึกษาในสหรัฐอเมริกา เพื่อลดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 แล้วนั้น มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาส່วนใหญ่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนจากแต่เดิมเรียนในห้องก็เปลี่ยนไปเรียนออนไลน์แบบ 100 เปอร์เซ็นต์ มีการลงทุนซื้ออุปกรณ์คอมพิวเตอร์และซอฟต์แวร์ต่างๆ รวมทั้งมีการฝึกอบรมอาจารย์และเจ้าหน้าที่ทุกฝ่ายให้ทันต่อการใช้เครื่องมือ ในขณะที่มหาวิทยาลัยบางแห่งมีการเรียนการสอนแบบผสม คือ ให้มีการเรียนการสอนในห้องเรียนได้ หากมีนักศึกษาจำนวนไม่มาก โดยจะมีการเว้นที่นั่งห่างกัน ส่วนวิชาที่มีผู้เรียนมากถึง 100 คน ก็จะใช้วิธีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Boonruang, 2020)

แคนาดา

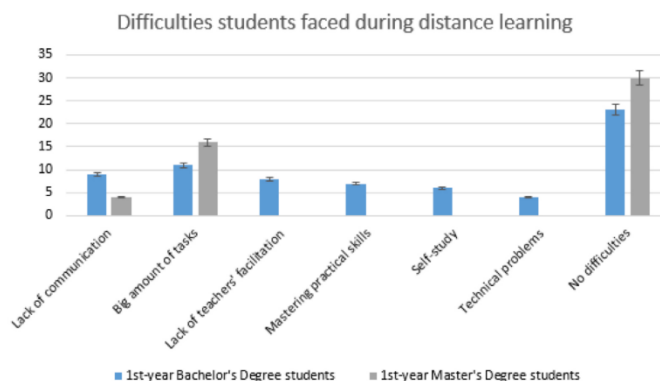
หลาย ๆ รัฐในแคนาดามีการเรียนการสอนทั้งในรูปแบบออนไลน์ และการศึกษาแบบทางไกล ยกตัวอย่างเช่น ที่รัฐแอลเบอร์ต้า (Alberta) จะมีการสร้างเว็บไซต์รวบรวมหลักสูตร เนื้อหาการเรียนต่าง ๆ รวมถึงงานที่จะมอบหมายให้กับนักเรียนแต่ละระดับชั้น โดยกำหนดวันเวลาไว้ชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการอัปเดตข้อมูลห้องสมุดออนไลน์ของรัฐทั้งหมดมารวบรวมไว้ในแหล่งเดียวกัน เพื่อเป็นสื่อการเรียนการสอนทั้งกับนักเรียนและคุณครู สามารถนำมาใช้ได้สะดวก นอกจากนี้ที่รัฐแอลเบอร์ต้าแล้ว ที่รัฐออนแทรีโอ (Ontario) ก็มีวิธีการที่คล้ายคลึงกัน คือ มีการเปิดเว็บไซต์ e-Learning ซึ่งเหมาะสำหรับเด็กมัธยม ภายในเว็บไซต์มีการรวบรวมสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ ที่ได้รับการ

รองรับจากรัฐ นอกจากนี้ยังมี Television Ontario TVO หรือก็คือ การสร้างการเรียนรู้ผ่านทางโทรทัศน์ ซึ่งจะเหมาะกับเด็กนักเรียนในช่วงปฐมวัย (Kulsomboon, 2020)

เกาหลีใต้

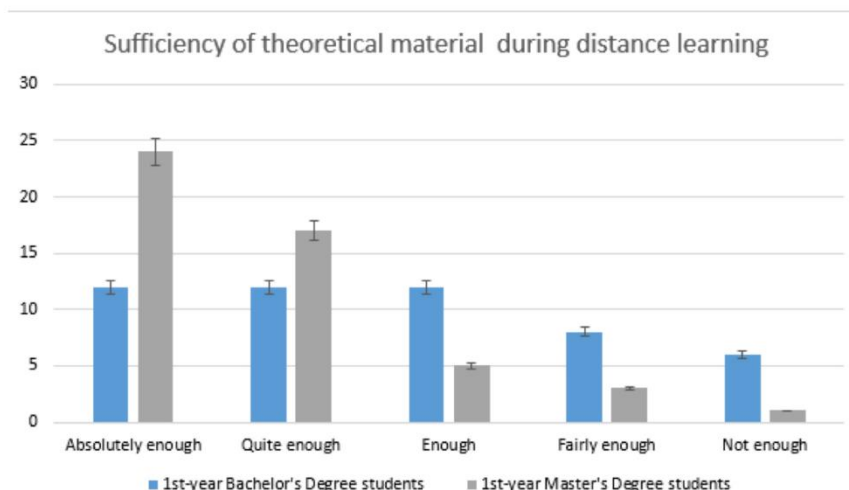
หลังจากมีคำสั่งประกาศปิดสถาบันการศึกษา เกาหลีใต้ได้มีการประกาศให้มีการเรียนการสอนแบบออนไลน์ทันที โดยที่เริ่มจากนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ปีที่ 6 (เมื่อเทียบกับระบบการศึกษาของไทย) เป็นกลุ่มแรกที่เริ่มเรียนแบบออนไลน์ ตามมาด้วยชั้นมัธยมศึกษาปีที่เหลือ รวมถึงชั้นประถมศึกษาตอนปลาย ก่อนจะปิดท้ายด้วยชั้นประถมศึกษาตอนต้น ทั้งหมดที่กล่าวมานี้มีการเปลี่ยนผ่านทีละสัปดาห์ตามลำดับ โดยรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ของเกาหลีใต้จะมีทั้งหมด 3 รูปแบบ คือ แบบแรกเป็นการโต้ตอบกันผ่านวิดีโอคอนเฟอเรนซ์แบบเรียลไทม์ แบบที่สอง คือ มีการอัดวิดีโอทิ้งไว้แล้วนักเรียนสามารถมาดูในภายหลังได้ ตามความสะดวก และแบบสุดท้าย คือ มอบหมายงานเป็นโปรเจกต์ให้ทำส่ง (Arjin, 2020) โดยเป็นหน้าที่ของแต่ละ โรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่จะเลือกวิธีการที่เหมาะสม ส่วนนักเรียนระดับชั้นอนุบาลนั้น กระทรวงฯ กำหนดให้เลื่อนเปิดภาคเรียนออกไป ไม่มีกำหนด ไม่มีการเรียนการสอนอะไรสำหรับนักเรียนในชั้นนี้

ยูเครน ทีมมหาวิทยาลัยแห่งชาติ Taras Shevchenko ของ เคียฟ ในประเทศยูเครน หลังจากมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส ก็ได้มีการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ ผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น Zoom, กูเกิ้ล คลาสรูม (Google Classroom), อีเมล (Email) นอกจากนี้ทางคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติ Taras Shevchenko ยังได้มีการทำวิจัยศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาในคณะเกี่ยวกับการเรียนการสอนออนไลน์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรีปีที่ 1 จำนวน 50 คน และนักศึกษาปริญญาโทปีที่ 1 อีก 50 คน ผลการสำรวจสามารถดูได้จากรูปภาพที่ 1 และ 2

ที่มา: Didenko, Filatova, & Anisimova (2021)

รูปภาพที่ 1 ภาพกราฟแสดงระดับความพอเพียงของเนื้อหาทางทฤษฎีสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทชั้นปีที่ 1 คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งชาติ Taras Shevchenko ของเคียฟ ระหว่างการเรียนทางไกลในภาคเรียนฤดูใบไม้ผลิ ปีการศึกษา 2019-2020

ที่มา: Didenko, Filatova, & Anisimova (2021)

รูปภาพที่ 2 ภาพกราฟแสดงความยากลำบากปัญหาต่างๆที่พบของนักศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทปีที่ 1 ของคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยแห่งชาติ Taras Shevchenko ของเคียฟ ที่ต้องเผชิญระหว่างการเรียนทางไกลในภาคเรียนฤดูใบไม้ผลิในปีการศึกษา 2019-2020

จากภาพกราฟทั้ง 2 ภาพ และผลการวิจัยพบว่าโดยเฉลี่ยแล้วนักศึกษาระดับปริญญาโทปีที่ 1 มีความพึงพอใจในรูปแบบการเรียนออนไลน์มากกว่านักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1 เนื่องจากมีประสบการณ์มากกว่า สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ต้องการเวลามากกว่าต้องการการสอนแบบในชั้นเรียน กลับกันนักศึกษาระดับปริญญาตรีปีที่ 1 รู้สึกว่าความเพียงพอของเนื้อหาที่ได้รับเมื่อเรียนออนไลน์ไม่เพียงพอเมื่อเทียบกับการเรียนในห้องเรียน ต้องการให้มีครูผู้สอนมาคอยอธิบายแบบใกล้ชิด (Didenko, Filatova, & Anisimova, 2021, p. 9)

การเรียนการสอนในประเทศไทย

ก่อนมีการแพร่ระบาดใหญ่ของเชื้อไวรัส COVID-19 ประเทศไทยมีการเรียนสอนในรูปแบบเรียนในห้องเรียน แต่หลังจากที่เกิดการแพร่ระบาดใหญ่ของเชื้อไวรัส มีคำสั่งให้ปิดสถาบันการศึกษาจึงไม่สามารถทำเช่นนั้นได้อีกต่อไป รูปแบบของการเรียนการสอนได้เปลี่ยนมาเป็นการเรียนบนแพลตฟอร์มออนไลน์แทน โดยพบว่าช่องทางที่ใช้ในการเรียนการสอนมีดังนี้

1.การเรียนการสอนออนไลน์ด้วยรูปแบบ Massive Open Online Courses: MOOC เป็นรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน เป็นห้องเรียนออนไลน์ที่มีขนาดใหญ่สำหรับนักเรียน นิสิต นักศึกษาและประชาชนทั่วไป ที่สนใจเข้าเรียนในสาขาที่ตนเองต้องการพัฒนา โดยมีองค์ประกอบ ได้แก่ วิดีโอการสอนบรรยายเนื้อหาและการยกตัวอย่างประกอบ เอกสารการสอนแบบออนไลน์ การตอบโต้แสดงความคิดเห็นระหว่างผู้สอนและผู้เรียน การประเมินผลการเรียน และการทดสอบ (Wayo, Charoennukul, Kankaynat & Konyai, 2020, p. 291)

2. การเรียนการสอนด้วยรูปแบบ Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment (Moodle) เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบเปิดเสมือนห้องเรียนจริง ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและกันได้ โดยตัวผู้สอนสามารถออกแบบเนื้อหา กิจกรรมการเรียนแบบทดสอบ ช่องทางมอบหมายงานและการส่งงานได้เอง นอกจากนี้ยังสามารถสร้างห้องสำหรับการตอบโต้ระหว่างผู้สอนและผู้เรียนได้ (Wayo et al., 2020, p. 291)

3.การเรียนการสอนออนไลน์ผ่านโปรแกรมการประชุมออนไลน์ เช่น Zoom, Microsoft Teams เป็นต้น โปรแกรมเหล่านี้ เป็นโปรแกรมการประชุมวิดีโอทางไกลที่ผู้สอนสามารถเตรียมเอกสารประกอบการสอน เช่น PowerPoint วิดีโอ รูปภาพ เอกสารการสอนในรูปแบบของไฟล์ Word Excel เป็นต้น โดยที่ผู้สอนและผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอน รวมทั้งสามารถบันทึกไฟล์ภายหลังการสอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถกลับมาเรียนย้อนหลังได้ (Wayo et al., 2020, p. 292) และจากการศึกษาพบว่า Microsoft Teams เป็นช่องทางที่ผู้สอนส่วนใหญ่เลือกใช้สำหรับการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นโปรแกรมที่ใช้สำหรับจัดการเรียนการสอนได้แบบเต็มรูปแบบ สามารถส่งงาน ส่งการบ้านให้แก่ผู้สอนได้โดยภายในโปรแกรม แล้วผู้สอนก็สามารถส่งคะแนนหรือคำแนะนำกลับมาได้ นอกจากนี้ยังสามารถเปิดห้องวิดีโอคอล แชร์หน้าจอ บันทึกข้อมูลระหว่างการทำกรเรียนการสอน และสามารถเข้ามาดูย้อนหลังเมื่อไหร่ก็ได้ (Inthason, 2020, p. 208)

นอกจากช่องทางการเรียนการสอนที่กล่าวไปในข้างต้นแล้ว ก็ยังมีอีกหลายช่องทางที่สามารถใช้เป็นช่องทางการเรียนการสอนและการส่งงานได้ ไม่ว่าจะเป็น Cisco Webex, Google Classroom, Facebook Live, Line, Youtube และ Email เป็นต้น โดยที่การเลือกจะใช้โปรแกรมไหนสำหรับการเรียนการสอนนั้นขึ้นอยู่กับความสะดวก ความถนัดของตัวผู้สอนและการทำข้อตกลงกันระหว่างผู้สอนและผู้เรียน

ข้อดี-ข้อเสียของการเรียนออนไลน์

หากจะพูดถึงข้อดีของการเรียนออนไลน์นั้น จุดเด่นที่สำคัญเลยคือ ผู้เรียนสามารถเลือกเวลาเรียนได้ตามความต้องการ ซึ่งระบบการเรียนแบบเดิม จะต้องใช้เวลาในการเข้าเรียนตายตัวซึ่งผู้เรียนต้องเข้าเรียนให้ทันตามกำหนด แต่การเรียนออนไลน์สามารถเรียนตอนไหนก็ได้ ในสถานที่ใดก็ได้ เพียงแค่มีอุปกรณ์เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็น โทรศัพท์มือถือ โน้ตบุ๊ก แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์ เป็นต้น (Inthason, 2020, p. 207)

ข้อดีข้อต่อไปของการเรียนออนไลน์คือการที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียน ผู้เรียนสามารถควบคุมการศึกษา เนื้อหาและความลึกของวิชาที่ต้องการเรียนรู้ได้มากขึ้นตามความสนใจของตนเอง นอกจากนี้ความคุ้มค่าที่ได้จากการเรียนออนไลน์นั้นไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าคุ้มค่ามากกว่าไม่มีค่าใช้จ่ายทั้งสำหรับการเดินทาง หนังสือ คู่มือที่ใช้ในการเรียน และยังช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนผู้ประกอบวิชาชีพการสอน เพราะการเรียนออนไลน์นั้นสามารถรองรับผู้เรียนได้มากขึ้นในแต่ละชั้นเรียน (Didenko et al., 2021, p. 4)

ทั้งนี้ชี้ว่าการเรียนในรูปแบบออนไลน์จะมีแต่ข้อดี ทางด้านข้อเสียของการเรียนออนไลน์นั้นก็เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นความไม่พร้อมของอุปกรณ์ สัญญาณอินเทอร์เน็ต ทำให้อาจเกิดปัญหาการขาดการสื่อสารในขณะทำการเรียนการสอน ซึ่งข้อเสียนี้ก็นำมาซึ่งข้อเสียอีกอย่างหนึ่ง กล่าวคือ ก่อให้เกิดความยากลำบากในการสร้างการเชื่อมโยงทางสังคม

ข้อเสียอีกสองประการที่พบได้บ่อย คือ เมื่อผู้เรียนสามารถเข้ามาทบทวนบทเรียนเมื่อไหร่ก็ได้ ทำให้ในบางชั้นเรียนที่ผู้สอนต้องการให้เข้าเรียนตามตารางนั้น ไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าเป็นเรื่องยากที่ผู้เรียนจะเข้ามาครบและตั้งใจทุกคน และ ไม่ใช่ทุกสาขาวิชาจะเหมาะกับการเรียนการสอนแบบออนไลน์ แม้แต่ผู้สอนที่มีประสบการณ์ก็อาจดูเหมือนไม่มีประสบการณ์ได้ในการเรียนแบบทางไกล (Didenko et al., 2021, p. 4)

และสุดท้ายข้อเสียที่พบว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่สุดสำหรับการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์เลย คือ การติดตามความก้าวหน้าและประสิทธิภาพของผู้เรียนเป็นเรื่องยากที่จะตรวจสอบ ซึ่งทำให้การโกงก็เป็นเรื่องที่ยากจะหลีกเลี่ยงเช่นกัน (Didenko et al., 2021, pp. 4-5) อาจกล่าวได้ว่าปัญหานี้ไม่สามารถแก้ไขได้ 100 เปอร์เซ็นต์ ต้องอาศัยความซื่อสัตย์ในตัวผู้เรียนเป็นอย่างสูง

บทบาทของห้องสมุดในสถานการณ์ยุค COVID-19

ท่ามกลางสถานการณ์ COVID-19 ในปัจจุบัน ห้องสมุดซึ่งนับเป็นสถานที่สำคัญสถานที่หนึ่งสำหรับการศึกษา ได้เข้ามามีบทบาทจัดการเพื่อรับมือกับความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้ในสถานการณ์วิกฤตที่สำคัญ ดังนี้

ประการแรก หลังจากมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ห้องสมุดหลายแห่งก็ต้องปิดบริการ มีคำสั่งห้ามเข้าใช้งาน ทำให้มีการเปิดห้องสมุดในรูปแบบออนไลน์มากขึ้น นำแผนในการให้บริการทางไกลยกตัวอย่างเช่น การยืมแบบอิเล็กทรอนิกส์ การเรียนแบบอิเล็กทรอนิกส์ หรือการสนับสนุนการสอนทางไกล (Chulalongkorn University, Faculty of Arts, 2020, p. 5)

ประการที่สอง ห้องสมุดในต่างประเทศได้มีการเผยแพร่ฐานข้อมูลงานวิจัยของหอสมุดแห่งชาติ ใช้ระบบส่งข้อความทันทีผ่านโทรศัพท์มือถือที่มีระบบปฏิบัติการไอโอเอส แอนดรอยด์และคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลที่เรียกว่า WeChat, Weibo และ แพลตฟอร์มอื่น ๆ เพื่อร่วมมือกับห้องสมุดภายในประเทศ ประชาสัมพันธ์การป้องกัน โรคระบาด บริการสารสนเทศในการตัดสินใจที่เชื่อถือได้เพื่อการป้องกันและควบคุมโรคระบาด (Asawaphusitkul & Rojanasupamit, 2021, pp. 60-61)

ประการสุดท้าย พัฒนาช่องทางในการเข้าถึงแบบดิจิทัล เช่น ฐานข้อมูล, E-book, E-journal (Bunyaratphan, 2020) ให้มีความหลากหลาย ข้อมูลมีความเป็นปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ง่ายต่อผู้ใช้ที่ต้องการสารสนเทศมาเพื่อทำรายงาน ทำวิจัย ใช้สำหรับการศึกษา

บทบาทของบรรณารักษ์ในสถานการณ์ยุค COVID-19

เมื่อมีคำสั่งให้ปิดบริการห้องสมุดในช่วงการระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 บรรณารักษ์ซึ่งเป็นวิชาชีพหนึ่งที่ทำงานในห้องสมุดก็ต้องปรับเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ของตนเองเพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ในภาวะวิกฤต อาทิ

ข้อหนึ่ง บรรณารักษ์อาจถูกปรับเปลี่ยนให้ไปปฏิบัติงานในหน้าที่อื่นในส่วนงานอื่นภายในห้องที่ ยกตัวอย่างเช่น การใช้ทักษะการจัดการสารสนเทศเพื่อช่วยสนับสนุนบริการทางสาธารณสุขและสังคม

ข้อสอง เสริมสร้างการตระหนักรู้เรื่องช่องทางการให้บริการทางดิจิทัล ทั้งจากในหน้าแรกของเว็บไซต์ รวมไปถึงการติดตั้งโปสเตอร์ไว้ตามบริเวณหน้าต่างของอาคารห้องสมุด (Chulalongkorn University, Faculty of Arts, 2020, p. 6)

ข้อสุดท้าย บรรณารักษ์จะคอยจัดหาข้อมูลและงานวิจัยใหม่ล่าสุดเพื่อสนับสนุนและรับมือกับความต้องการสารสนเทศของผู้ใช้ นอกจากนี้ยังคอยให้บริการผู้ใช้ตามบทบาทหน้าที่หลักของงานห้องสมุด โดยปรับเปลี่ยนวิธีการให้บริการใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับมาตรการการหยุดการแพร่กระจายของไวรัส บางห้องสมุดได้นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้เพื่อติดต่อกับผู้ใช้เช่น Google Classroom, Google Hangout, Skype และ Zoom เป็นต้น (Phuawsee, 2020, p. 2)

ข้อเสนอแนะ

1. ทางสถาบันการศึกษาควรจัดอบรมการใช้งาน โปรแกรมที่ใช้สำหรับทำการสอนแก่ผู้สอน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน
2. ทางสถาบันการศึกษาควรมีการจัดให้มีชุดอุปกรณ์ที่ใช้สำหรับทำการเรียนการสอน ไม่ว่าจะเป็น โทรศัพท์มือถือ โน้ตบุ๊ค แท็บเล็ต แก่ผู้สอนและนักเรียนที่ขาดแคลนอุปกรณ์
3. ทำระบบให้นักเรียนและครูผู้สอน สามารถเข้าถึงแพลตฟอร์มสำหรับการเรียนออนไลน์ ได้ โดยไม่คิดค่าอินเทอร์เน็ต (Data Internet)

สรุป

การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ทำให้โลกเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ นำมาซึ่งผลกระทบที่ร้ายแรง การศึกษาก็เป็นหนึ่งในสิ่งที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตครั้งนี้ จากมาตรการการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ทำให้มีคำสั่งประกาศปิดสถาบันการศึกษาทุกแห่งในประเทศไทย ทางสถาบันการศึกษาได้มีการแก้ปัญหาโดยการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนให้อยู่ในรูปแบบของการเรียนออนไลน์แทนการเรียนแบบพบกันต่อหน้าในชั้นเรียน เพื่อลดการแพร่กระจายของเชื้อไวรัส และตรงตามมาตรการของรัฐบาล

ซึ่งข้อดีที่สำคัญของการเรียนออนไลน์คือ ผู้เรียนสามารถเรียนเมื่อไหร่ก็ได้ ที่ไหนก็ได้ เพียงแค่มีอุปกรณ์ที่เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตได้ อีกทั้งยังลดค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทาง ค่าหนังสือ และคู่มือที่ใช้สำหรับการเรียน แต่ข้อเสียคือถ้าอุปกรณ์ที่ใช้เรียนมีปัญหา หรือ สัญญาณอินเทอร์เน็ตขาดความเสถียร ก็อาจทำให้ผู้เรียนเกิดความไม่เข้าใจในเนื้อหาบางจุด นอกจากนี้ยังพบว่าในบางสาขาวิชา การเรียนในรูปแบบออนไลน์ก็ไม่เหมาะสำหรับการเรียนการสอน เช่น สาขาวิชาที่มีการเข้าห้องแล็บ ต้องทำการทดลอง หรือสาขาวิชาที่เน้นการปฏิบัติจริง การศึกษาแบบออนไลน์นั้นเหมาะกับสาขาวิชาที่เน้นเนื้อหาทฤษฎีมากกว่า

จากการปรับตัวของการศึกษาไทยในครั้งนี้ อาจจะไม่ใช่วิธีการปรับตัวที่ดี 100 เปอร์เซ็นต์ ผลที่ออกมามีทั้งข้อดีและข้อเสีย บางอย่างอาจไม่สามารถนำไปใช้ได้ในอนาคต ปัจจุบันการเรียนการสอนแบบออนไลน์นั้นยังมีหลายจุดที่ไม่สามารถทดแทนการเรียนแบบพบกันในห้องเรียนได้ก็จริง แต่ไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าการเปลี่ยนแปลงในครั้งนี้นำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีมากกว่าผลลัพธ์ที่ไม่ดี เราพบว่าการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และเป็นเรื่องใกล้ตัวมากกว่าที่คิด ในภายภาคหน้าเราสามารถนำข้อดีของการเปลี่ยนแปลงการศึกษาในครั้งนี้มาต่อยอดให้ดียิ่งขึ้น ส่วนข้อเสียก็สามารถหาวิธีแก้ไขได้อย่างตรงจุด ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ ยอมรับ และพร้อมปรับตัวไปในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Admineducation. (2018). *Online learning*. Retrieved 26 October 2021, from <https://www.educatorroundtable.org/>
- Amarinthewa, W. (2021). *Because education can't be stopped how to study abroad during Covid-19*. Retrieved 25 October 2021, from <https://www.eef.or.th/education-abroad-covid>.
- Arjin. (2020). *South Korea provides primary and secondary schools Change to online teaching to solve the problem of Covid-19*. Retrieved 27 October 2021, from <https://brandinside.asia/korea-education-elementary-h>.
- Asawaphusitkul, P. & Rojanasupamit, S. (2021). The COVID-19 Pandemic-The Revolution of Libraries Leading to the Future New Normal Lifestyle. *Library Journal*, 65(1), 60-61. from https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tla_bulletin/article/view/248281
- Boonruang, K. (2020). *Universities in America and the Covid-19 storm*. Retrieved 26 October 2021, from <https://www.bangkokbiznews.com/news/881135>
- Bunyaratphan, C. (2020). *Future library*. Retrieved 26 October 2021, from <https://www.lib.ku.ac.th/2019/index.php/covid-19/1051-futurelibrary>
- Didenko, I. Filatova, O. and Anisimova, L. (2021). Covid-19 Lockdown Challenges or New Era for Higher Education. *Journal of Educational Psychology*, 2021(9), 4. doi:10.20511/pyr2021.v9nSPE1.914
- Garg, A. (2020). Online Education: A Learner's Perspective During COVID-19. *SAGE JOURNALS*, 16(4), 280. doi:10.1177/2319510X211013594
- International Federation of Library Associations and Institutions. (2020). *COVID-19 and the Global Library Field*, (Chulalongkorn University, Faculty of Arts, Translation). Retrieved 26 October 2021, from https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/topics/libraries-development/documents/covid-19andgloballibraryfied-th_200519_200522.pdf
- Inthason, S. (2020). COVID - 19 and Online Teaching case study: Web Programming Course. *Journal of Management Science Review*, 22(2), 207-208.

- Jing Zhou. (2021). The role of libraries in distance learning during COVID-19. *SAGE JOURNALS*, doi:10.1177/02666669211001502
- Kaewchan, N. & Rattanapongpinyo, T. (n.d.). *The preparation of online learning and student's expectation for educational*. Retrieved 22 October 2021, from http://www.mis.ms.su.ac.th/MISMS02/PDF01/1332_20210713_nichakarn_kaewchan.pdf
- Kulsomboon, N. (2020). *Guidelines for learning management of American-Canada teachers in the fight against COVID-19*. Retrieved 26 October 2021, from <https://www.educathai.com/videos/370>.
- Laohacharasang, T. (2002). *Designing e-learning Principles of web design and creation for Learn to teach (1st edition)*. Chiang Mai: Chiang Mai University
- Laohatiranon, I. (2010). *E-Learning*. Retrieved 26 October 2021, from <http://legacy.orst.go.th/?knowledges=>
- Phuawsee, L. (2020). What should libraries and librarians do when the COVID-19 crisis hits? *library world news*, 10(4), 2. from <http://164.115.27.97/digital/files/original/124eed388bbc4c597ffb1c150157b70b.pdf>.
- Rattanaamporn, S. (n.d.). *Education in the Covid-19 era*. Retrieved 25 October 2021, from <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th/>
- Wayo, W., Charoennukul, A., Kankaynat, C., & Konyai, J. (2020). Online Learning Under the COVID-19 Epidemic : Concepts and applications of teaching and learning management. *Journal of Health Center* 9, 14(34), 291-292. doi:10.14456/rhpc9j.2020.18